

T.C.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü

İMAM HATİP LİSESİ

VE

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Ankara – 2010

**İMAM-HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ
ÖĞRETİM PROGRAMI HAZIRLAMA KOMİSYONU**

Üyeler	Uzmanlık Alanı
Prof. Dr. Nevzat Y. AŞIKOĞLU	C.Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Sönmez KUTLU	Ank. Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Ali YILMAZ	Ank. Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Mehmet Emin ÖZAFŞAR	Ank. Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
Dr. İlyas CANIKLI	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Dr. Mehmet YAŞAR	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Hadi GÜNDÜR	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Ahmet YEMENİCİ	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Kenan DEMİRTAŞ	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni
Mustafa PINAR	İHL Meslek Dersleri Öğretmeni
Toper AKBABA	Program Geliştirme Uzmanı

Program Geliştirme Çalışmalarına Katkı Sağlayanlar:

Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis ve Fıkıh Öğretim Programlarının geliştirilmesinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ahmet Nedim SERİNSU ve öğretmenlerden Dr. Mehmet SÜRMELE, Dr. Arif ALKAN, Dr. Bilal DELİSER, Ömer AKYÜREK, Ayhan BAŞTÜRK, Yusuf MAVİLİ, Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programının hazırlanmasında ise Mustafa DEMİR katkı sağlamıştır.

İÇİNDEKİLER

1. TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI.....	7
2. İMAM–HATİP LİSESİ VE ANADOLU İMAM – HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	7
2.1 . Giriş.....	7
2.2. Mesleki Din Öğretiminin Vizyonu.....	11
2.3. Programlarının Temel Yaklaşımı.....	11
2.4. Meslek Dersleri Öğretim Programlarının Yapısı	12
2.5. Temel Beceriler	14
2.6. Değerler.....	21
2.7. Programlarda Kullanılan Semboller.....	22
2.8. Programın Genel Çizelgesi	23
2.9. İmam-Hatip Liseleri Öğretim Programı Atatürkçülükle İlgili Konular Tablosu	24
3. KUR’AN-I KERİM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (9, 10, 11 ve 12. SINIFLAR)..	25
3.1. Giriş.....	26
3.2. Genel Amaçlar	27
3.3. Öğrenme Alanları	27
3.4 Kur’an-ı Kerim Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğrenme Alanları, Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri.....	28
3.5 Kur’an-ı Kerim Dersi 9, 10, 11, ve 12. Sınıflar Öğretim Programı Forma Sayıları	29
3.6 Kur’an-ı Kerim Dersi 9, 10, 11. ve 12. Sınıflar Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Üniteleri.....	30
3.7 Kur’an-ı Kerim Dersi 9, 10, 11. ve 12. Sınıflar Öğretim Programı Öğrenme Alanları, Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu	31
3.8 Kur’an-ı Kerim Dersi 9, 10, 11. ve 12. Sınıflar Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Üniteleri	43
3.9 Kur’an-ı Kerim Dersi 9, 10, 11. ve 12. Sınıflar Öğretim Programı Örnek Etkinlik uygulamaları	45
4. TEMEL DİNÎ BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (9. SINIF).....	59
4.1 Giriş.....	60
4.2 Genel Amaçlar	60
4.3 Üniteler.....	60

4.4	Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri	62
4.5	Temel Dinî Bilgiler Dersi Ders Kitabı Forma Sayısı.....	62
4.6	Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlikler ve Açıklamalar Tablosu.....	63
4.7	Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı Ünite Açılımları.....	70
4.8	Temel Dinî Bilgiler Dersi Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları.....	71
5.	SİYER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (10. SINIF).....	113
a.	Giriş	114
b.	Genel Amaçlar.....	114
c.	Üniteler	114
d.	Siyer Dersi (Hz.Muhammed'in Hayatı) Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri	116
e.	Siyer Dersi (Hz.Muhammed'in Hayatı) Ders Kitabı Forma Sayısı	116
f.	Siyer Dersi (Hz.Muhammed'in Hayatı) Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu	117
g.	Siyer Dersi (Hz.Muhammed'in Hayatı) Öğretim Programı Ünite Açılımları....	122
h.	Siyer Dersi (Hz.Muhammed'in Hayatı) Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları.....	123
6.	FIKİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (11. SINIF).....	133
6.1	Giriş.....	134
6.2	Genel Amaçlar	134
6.3	Üniteler.....	135
6.4	Fıkıh Dersi Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri.....	136
6.5	Fıkıh Dersi Ders Kitabı Forma Sayısı	136
6.6	Fıkıh Dersi Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu	137
6.7	Fıkıh Dersi Öğretim Programı Ünite Açılımları	145
6.8	Fıkıh Dersi Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları	146
7.	HADİS DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (11. SINIF)	160
7.1.	Giriş.....	161
7.2.	Genel Amaçlar	161
7.3.	Üniteler.....	161
7.4.	Hadis Dersi Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri.....	163
7.5.	Hadis Dersi Ders Kitabı Forma Sayısı	163
7.6.	Hadis Dersi Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu	164
7.7.	Hadis Dersi Öğretim Programı Ünite Açılımları	170
7.8.	Hadis Dersi Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları	171

8. TEFSİR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (12. SINIF)	187
8.1 Giriş.....	188
8.2 Genel Amaçlar	188
8.3 Üniteler.....	188
8.4 Tefsir Dersi Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri.....	190
8.5 Tefsir Dersi Ders Kitabı Forma Sayısı	190
8.6 Tefsir Dersi Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu.....	191
8.7 Tefsir Dersi Öğretim Programı Ünite Açılımları.....	197
8.8 Tefsir Dersi Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları.....	198
9. KARŞILAŞTIRMALI DİNLER TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (12. SINIF)	209
9.1 Giriş.....	210
9.2 Genel Amaçlar.....	210
9.1 Üniteler.....	210
9.2 Karşılaştırmalı Dinler Tarihi Dersi Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri	212
9.3 Karşılaştırmalı Dinler Tarihi Dersi Ders Kitabı Forma Sayısı.....	212
9.4 Karşılaştırmalı Dinler Tarihi Dersi Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu	213
9.5 Karşılaştırmalı Dinler Tarihi Dersi Öğretim Programı Ünite Açılımları	221
9.6 Karşılaştırmalı Dinler Tarihi Dersi Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları.....	222
10. İSLAM TARİHİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (12. SINIF).....	240
10.1. Giriş	241
10.2. Genel Amaçlar	241
10.3. Üniteler	242
10.4. İslam Tarihi Dersi Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri	243
10.5. İslam Tarihi Dersi Ders Kitabı Forma Sayısı.....	243
10.6. İslam Tarihi Dersi Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu	244
10.7. İslam Tarihi Dersi Öğretim Programı Ünite Açılımları.....	252
10.8. İslam Tarihi Dersi Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları.....	253
11. KELAM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (12. SINIF).....	272
11.1. Giriş	273
11.2. Genel Amaçlar	273
11.3. Üniteler	273
11.4. Kalam Dersi Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri	277

11.5. Kalam Dersi Ders Kitabı Forma Sayısı.....	277
11.6. Kalam Dersi Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu	278
11.7. Kalam Dersi Öğretim Programı Ünite Açılımları	288
11.8. Kalam Dersi Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları	290
12. HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA DERSİ	
ÖĞRETİM PROGRAMI (12. SINIF)	317
12.1. Giriş	318
12.2. Genel Amaçlar	318
12.3. Üniteler	319
12.4. Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Öğretim Programı Üniteler, Kazanım Sayıları ve Süreleri.....	321
12.5. Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Ders Kitabı Forma Sayısı	321
12.6. Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Öğretim Programı Kazanımlar, Etkinlik Örnekleri ve Açıklamalar Tablosu.....	322
12.7. Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Öğretim Programı Ünite Açılımları.....	329
12.8. Hitabet ve Mesleki Uygulama Dersi Öğretim Programı Örnek Etkinlik Uygulamaları	330
13. ÖĞRETMEN BİLGİ NOTLARI (ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜREÇLERİ VE ÖĞRETMENİN ROLÜ)	337
13.1. Değer Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar	340
13.2. Beyin Fırtınası.....	346
13.3. Bir Öğretim Materyali Olarak Film.....	347
13.4. Tartışma Yöntemi	349
13.5. Küçük Grup Oluşturma	353
13.6. Örnek Olay İncelemesi	354
13.7. Fotoğraf ve Resimlerin Analiz Edilmesi (Fotoğraf/Resim Okuma).....	358
13.8. Gözlem Gezisi Yöntemi.....	359
13.9. Drama.....	360
13.10. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği.....	362
13.11. Problem Çözme	363
13.12. Görüş Geliştirme.....	365
13.13.Kavram Haritaları ve Din Öğretiminde Kullanımı	365
13.14.İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretiminde	
Ayet ve Hadislerin Kullanımı	372
14. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	379
15. KAYNAKÇA	396-399

1. TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk millî eğitiminin genel amaçları:

Madde 2.

Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

2. İMAM–HATİP LİSESİ VE ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

2.1. Giriş

İnsan aklını kullanarak kendini geliştirebilen ve çevresini etkileyip değiştirebilen bir varlıktır. İnsanın bir maddi yönü, bir de manevi yönü vardır. İnsan her iki yönüyle de sürekli değişim ve etkileşim içindedir.

Dinin tarihi, insanın var oluş tarihi ile başlar. Tarihin her döneminde dinî inançlar ve yaşantılar var olagelmıştır. Yaratılış itibariyle insan yüce bir varlığa inanmaya, güvenmeye ve dayanmaya ihtiyaç duyar. Kendisi ve evren üzerinde düşünen insan, evrendeki bu uyum ve düzeni yaratan bir yüce yaratıcı tasavvuruna ulaşır. Buradan hareketle denilebilir ki, toplumların konuştukları dilde, sanat, edebiyat ve hukuk sistemlerinde, kısaca oluşturdukları kültürde inandıkları dinlerin büyük etkisi vardır. Bu nedenle toplumu oluşturan bireyler arasında sosyal birliğin gerçekleştirilmesinde, ortak değerlerin oluşturulmasında ve kültür birliğinin sağlanmasında dinin etkisi ve önemi göz ardı edilemez.

Her toplum, yeni yetişen genç nesillere eğitim yoluyla dilini, inançlarını, geleneklerini, sanat ve edebiyatını öğretir. Ortak kültürünü onlara kazandırmaya çalışır. Çünkü bireyleri geleceğe hazırlamak kadar, onların içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamaları da o toplumun esenlik ve huzuru için önemlidir.

Toplumlar bu amaçlarını eğitim yoluyla gerçekleştirirler. Genç bireylere kültürün kazandırılması amacıyla dinî değerlerin tanıtılmasını, din konusunda doğru bilgilendirmeyi ve farklı din yorumlarını birbirinden ayırmayı amaçlayan din öğretimi, genel eğitimin bir parçası ve yardımcıdır.

Günümüz eğitim araştırmalarının sonuçları ve eğitim anlayışındaki yeni gelişmeler, bireyi çok yönlü eğitmenin gereğini açıkça ortaya koymaktadır. Bireyin çevresini tanınması ve uyum sağlaması kadar, kendini tanınması, duygusal ve toplumsal gelişimini bütün olarak tamamlaması da başarılı bir hayat sürmesi için önemlidir. Eğitim, özellikle okul eğitimi, bireye bu imkânı hazırlamak durumundadır.

Okul, bireyi, bütün yönleriyle geliştirir ve hayata hazırlar. Onu hayatta karşılaştığı durumlarla ilgili bilgilendirir. Bunu yaparken iki türlü görev üstlenir. Okul, bir yandan bireye, yaşadığı toplumun kültürünü, bilgi birikimini, değer yargılarını öğretmeye çalışmak yani bireye *kültür kazandırmak*, bir yandan da bireyin *kişisel yeteneklerini keşfedip geliştirmesi için ona imkân hazırlamakla* görevlidir.

Bireyi hayata hazırlayan okul, onun din konusundaki sorularını ve ihtiyaçlarını da dikkate almak durumundadır. Din ile ilgili ihtiyaçları karşılamak ve bilgilendirmekle görevli İHL meslek derslerinin diğer branşlar gibi okulda yer alması, okulun görevini yerine getirmesi açısından önemlidir. Çünkü Atatürk'ün de ifade ettiği gibi *bireyin dinini öğrenmek için muhtaç olduğu yer okuldur*. Din ile ilgili sorular ve bilgilenme ihtiyacını karşılamamanın yolu, okulda doğru bilgi ve uygun yöntemlerle yapılacak din eğitimidir. Okulun anılan görevleri yerine getirebilmesinin bir yolu da genç nesle ve topluma doğru dinî bilgiyi sunacak bireyler yetiştirmektir.

Okulun din ile ilgili bilgilendirme ve toplumu din konusunda aydınlatacak bireyleri yetiştirme görevi *bireysel, toplumsal, kültürel, evrensel ve hukuki* açılardan değerlendirilebilir.

Bireysel açıdan bakıldığında, psikolojik ve antropolojik araştırmaların sonuçları, insanın kendini tanımaya başlamasından itibaren, zihninde, “ben kimim?”, “nereden geldim?”, “nereye gideceğim?”, “ölüm bir yok oluş mudur?” gibi soruların bulunduğunu göstermektedir. Bu sorular, farklı branşlarca çeşitli şekilde cevaplanmaktadır. Ancak bu konuda dinin cevapları ve yorumu da farklı bir bakış açısı ile uygun bir biçimde okulda verilmek durumundadır. Okulda verilen din eğitimi insanın bu sorularını din açısından cevaplandırır. Bunun yanında, dinî kavramların doğru bir şekilde anlaşılması, yeterli bir din eğitimi ile mümkündür: Mesela kader, yaratılış, hesap, ahiret, şefaet vb. kavramların İslam dininin açıkladığı biçimde anlaşılması için düzenli ve yeterli bir din

eğitiminin verilmesi gerekmektedir. Aksi halde yeni yetişen gençlik bu konularda yeterli bilgiye sahip olamayacak, bu kavramlarla ilgili yanlış ve yetersiz bilgiler edinecek, dolayısıyla bir kavram kargaşası doğacaktır. Böyle bir durum ise aynı dinî kavramla ilgili olarak çok farklı ve birbirinden uzak görüşlerin ortaya çıkmasına ve kargaşaya sebep olur. Bu alanın boş bırakılması hâlinde hurafe bilgiler bu boşluğu bir şekilde dolduracaktır.

Toplumsal ve kültürel açıdan bakıldığında bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürünü tanıma ihtiyacı olduğu görülür. Bu nedenle okul, bireye kültür kazandırma görevini yaparken bazı dinî bilgileri de kazandırması kaçınılmazdır. Çünkü kültürü oluşturan unsurlardan birisi de dindir. Ayrıca kültürün diğer unsurları üzerinde dinin etkisi vardır. Mesela edebiyatımızda, musikimizde ve mimarimizdeki bazı motifler dinî içeriklidir. Toplumdaki yaşayış ve davranış biçimlerinde, atasözleri ve deyimlerimizde dinî unsurlar vardır. Bunları anlayabilmek, kültürü tanımak ve topluma yabancılaşmamak için okul, bireyi din konusunda bilgilendirmek ve toplumu bu konularda aydınlatacak kişileri yetiştirmek durumundadır.

Din konusunda tarih içinde farklı anlayışlar ortaya çıkmış, dinî emirlerin değişik yorumlanmasıyla çeşitli mezhepler doğmuştur. Bu farklı anlayışların ve mezheplerin doğuşundaki temel felsefeyi anlayabilmek için de din eğitime ihtiyaç vardır. Yeterli düzeyde din eğitimi alınmadığı takdirde din konusunda yanlış inançlara, asılsız hurafelere saplanma ve toplumsal rahatsızlığın doğması kaçınılmazdır. Farklı mezheplere mensup insanlar, mezhep hareketlerinin aslında dinin farklı şekilde yorumlanmasıyla doğduğunu bilirlerse birbirlerine daha hoşgörü ile bakacaklardır. Bu bilgiyi de ancak din eğitimi kazandırır.

Toplumumuza ve kültürümüze yabancılaşmamak için yeni yetişen genç nesle din eğitimi verilmek durumundadır. Gençliğimiz bugün, radyo, TV, basın yayınlar, gazeteler, dergiler gibi çok değişik tesir altındadır. Toplum, medya dediğimiz araçlar yoluyla farklı ve yabancı kültürlerin etkisine maruz kalmaktadır. Bu basın yayın araçlarında kendi kültürümüzle sahip çıkabilmek ve yabancı kültürlerin olumsuz tesirlerinden korunabilmek için kültürümüzün temel taşlarından birisi olan dinin öğretilmesi gereği vardır

Evrensel açıdan okul, bireyi içinde yaşadığı toplum yanında insanlık âleminin bir üyesi olarak da geleceğe hazırlamakla görevlidir. Bu nedenle dünyadaki değişik inanç şekilleri ve dinî yaşayışlarla ilgili de onu bilgilendirmek durumundadır. Bireyin ve toplumun din ile ilgili bilgilenme ihtiyacı okulda karşılanmazsa batıl inanç ve hurafeler yaygınlaşır; din istismarı çoğalır. Bu da toplumsal tedirginlik ve kargaşaya sebep olabilir.

Mesleki Din eğitimi sayesinde küreselleşen dünyada diğer dinî inançları tanıma imkânı doğar. Bu nedenle günümüzde ortaya çıkan ihtiyaçlar ve dünyadaki dinî anlayış ve gelişmeler doğrultusunda mesleki din öğretiminin içeriği, yöntemi, öğretim programları üzerinde sürekli düşünülerek geliştirilmesi zorunlu görünmektedir.

Genel din öğretimi kadar mesleki din öğretimini de planlarken “*Yetiştirmek istenilen insan tipi nasıl olmalıdır?*” sorusuna cevap bulmak gerekmekte, insanın din ve kutsal değerlerle ilgili sorularının doğru cevaplandırılacak bireyleri nasıl yetiştireceğimiz üzerinde düşünülmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu çerçevede Türkiye’de mesleki din öğretiminin içerik, programlar, yöntem, öğretmen yetiştirme vb. noktalar dikkate alınarak planlanması; bireyleri, taklit eden değil sorgulayan, seçim yapabilen, yeni bilgilere açık; dini kaynaklarından araştıran ve bilimsel verilerle yorumlayan, inançlara saygılı ve kültürüne yabancılaşmayan kişiler olarak yetiştirme üzerinde düşünülmesi gerekmektedir.

Hukuki açıdan, ülkemizde örgün eğitimde mesleki din öğretimi İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültelerinde yürütülmekte olup, bu öğretimin hukuki dayanağını birinci planda Tevhid-i Tedrisat Kanunu oluşturmaktadır.

3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun 4. maddesi “*İmam-Hatiplik gibi dini hizmetleri yürütecek elemanları yetiştirecek okullar ile yüksek öğretim seviyesinde din uzmanları yetiştirmek amacıyla İlahiyat Fakültesi açılmasını*” öngörmektedir.

Günümüzde Ortaöğretim düzeyinde mesleki din öğretimi İmam-Hatip Liselerinde yürütülmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 32. maddesinde, İmam-Hatip Liseleri, “*İmamlık-hatiplik ve Kuran kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilebilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığınca açılan, orta- öğretim sistemi içinde, hem mesleğe, hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan kurumlardır.*” şeklinde tanımlanmıştır. Kanunla yüklenen bu görev karşısında İmam-Hatip Liselerinin öğretim programları, gelişmeler ve çağın ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli zamanlarda yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Mesleki din öğretimi, donanımlı bireyler yetiştirerek toplumun din konusunda aydınlatılması, dinî ihtiyaçların karşılanması ve din hizmetlerinin yürütülmesi noktasında önemli görevler üstlenmektedir.

Şüphesiz bir eğitim kurumunun başarısı, öğretim programının, yetiştirmeyi hedeflediği insana kazandıracığı niteliklere göre planlanmış olmasına bağlıdır. Bu noktadaki bir eksiklik o kurumun eğitimde belirlediği hedeflere ulaşmasını engeller.

Günümüzde toplumlar sürekli değişmekte ve karmaşıklaşmaktadır. İhtiyaçlar çoğalmakta ve çeşitlenmektedir. Bu değişim ve çeşitlilik, dinî inançlar ve yaşantılar alanında da kendini göstermektedir. İnsanlar her gün yeni bir dinî soru veya sorunla karşılaşmakta ve tartışmaktadırlar. Bu nedenle mesleki din öğretimi yoluyla toplumu din konusunda aydınlatmakla görevli olan insanları yetiştirirken, toplumdaki bu değişim ve çeşitliliği dikkate almak ve öğretim programlarını buna göre düzenlemek kaçınılmaz bir zorunluluk olarak kendini hissettirmektedir.

Değerlendirmeler ve toplumda görülen hızlı sosyal değişim ve ihtiyaçlar dikkate alınarak, İmam-Hatip Liseleri öğretim programları yapılandırmacı program anlayışı doğrultusunda Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nce oluşturulan bir komisyon tarafından yenilenmiştir.

2.2. Mesleki Din Öğretiminin Vizyonu

İmam-Hatip Liseleri Mesleki Din Öğretiminin vizyonu;

- 1- Atatürk'ün “*Din lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz milletlerin devamına imkân yoktur*” sözü ışığında dinin birey ve toplum için önemini fark eden,
- 2- Toplumun din konusunda aydınlatan ve onların dini bilgilerle ilgili ihtiyaçlarına cevap verebilen,
- 3- İslam dini ile ilgili kültürel mirası değerlendirip yaşanan hayatla bağ kurabilen,
- 4- İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını bilen,
- 5- İslam'ın Temel Kaynaklarını tanıyan,
- 6- Kur'an'ın orijinal metnini doğru bir şekilde okuyan ve okuduğunu anlayabilen,
- 7- İbadetlerle ilgili uygulama becerisine sahip olan,
- 8- Dinî kavramları doğru kullanan,
- 9- Dinin değişmez esasları (nassları) ile onların yorumlarını birbirinden ayırabilen,
- 10- Peygamberlik kurumunun ve Hz. Muhammed'in dindeki yerini kavrayan,
- 11- İslam tarihi ve medeniyetinin geçirdiği dönemler hakkında bilgisi olan,
- 12- İslam dininin dünyaya, sanata ve bilime bakışını bilen,
- 13- Dinî yorumları akıl ve bilim ekseninde değerlendirebilen,
- 14- Araştıran, sorgulayan ve edindiği bilgiler ışığında aklını kullanarak problemlere çözüm üretebilen,
- 15- İslam dininin kültürümüz ve medeniyetimiz üzerindeki etkisini fark eden,
- 16- İslam'daki farklı dinî yorumlara anlayışla yaklaşan ve diğer dinleri tanıyan, bireyler yetiştirmektir.

2.3. Programların Temel Yaklaşımı

Geçmişten günümüze eğitimdeki gelişmelere bakıldığında bilginin doğasına ilişkin temel kabullerin öğrenme ve öğretme sürecini etkilediği görülür. Son yıllarda öğrenmenin bilişsel ve duyuşsal boyutları olan zihinsel bir süreç olduğu düşüncesini vurgulayan yeni kuramlar ön plana çıkmıştır. Bunlardan birisi de “*Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı*”dır.

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, bireyin bilgiyi zihninde etkin olarak kendisinin yapılandırmasını öngörür. Bilginin öğretmenden öğrenciye doğrudan aktarılmasını, öğrencinin kendisi tarafından aktif bir şekilde yapılandırılmasını esas alır. Yapılandırmacı yaklaşıma göre

öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçirme, etkili iletişim kurma, akıl yürütme ile bilinenden bilinmeyene gitme ve ulaşılan bilgiyi değerlendirerek sonuç çıkarma önemlidir.

Programların çatısını oluşturan kazanımlar, etkinlikler, açıklamalar gibi unsurlar dikkate alındığında, öğretim programlarının uygulanmasında öğrencinin daha aktif rol alacağı ve bilgiyi yapılandıracağı bir anlayış ve yaklaşımın olduğu görülmektedir.

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre bilgi pasif olarak alınmaz. Kişi, yeni bir bilgi aldığı anda onu kendisinde önceden var olan bilgileriyle karşılaştırdıktan sonra özümser. Öğrencinin veya bireyin herhangi bir anda sahip olduğu bilgi birikimi yeni bir bilgiye veya uyarılara cevap vermede çok önemlidir. Öğrenci kendine özgü olarak bilgiyi oluşturur. Bu süreç öğrenciyi aktif kılan bir süreçtir.

Meslek Dersleri Programları geliştirilirken yukarıda açıklandığı çerçevede, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını esas alan bazı hususlar göz önünde bulundurulmuştur.

1. Her öğrenci özgün bir birey olarak kabul edilmiştir.
2. Topluma din hizmeti sunabilecek bilgi düzeyini kazandırma yaklaşımıyla hareket edilmiştir.
3. Öğrencilerin, İslam dininin temel kaynaklarını tanımaları amaçlanmıştır.
4. İslam dininin inanç, ibadet ve ahlakla ilgili esaslarının öğretimi hedeflenmiştir.
5. Dinî kavramların doğru anlaşılması, değer oluşturma ve beceri geliştirme ön planda tutulmuştur.
6. Öğrencilerin düşünme, soru sorma, fikir üretme ve görüş alışverişinde bulunmaya özendirilmesi öngörülmüştür.
7. Öğrenci başarısını artırmak için öğrenme-öğretme yöntemlerinde çeşitliliğe vurgu yapılmıştır.
8. Geleneğe saygı yanında, onu akıl ve bilim ekseninde sorgulama özendirilmiştir.
9. Dinin temel kaynakları Kur'an ve sünnetin doğru anlaşılmasının, dini doğru anlama ve yorumlamadaki önemi vurgulanmıştır.
10. Laiklik anlayışı bağlamında diğer din ve inançlara karşı hoşgörü anlayışı öne çıkarılmıştır.
11. Kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için öğrencinin, öğrenme sürecinde etkinliklere katılmasının sağlanması amaçlanmıştır.

2.4. Öğretim Programlarının Yapısı

İmam-Hatip liselerinde mesleki eğitim, birbirinden farklı alanlardaki derslerden oluşmaktadır. Bu derslerden Kuran-ı Kerim dört yıl boyunca devam etmektedir. Diğer dersler ise farklı sınıflarda birer kez okutulmaktadır. Bu nedenle bütün sınıflarda tekrar eden Kuran-ı Kerim

dersleri için bütün sınıfları kuşatacak öğrenme alanları belirlenmiş ve bu derslerin programları buna göre ünitelerin birbirini tamamladığı bir bütün şeklinde oluşturulmuştur. İlgili yılda bir kez okutulan diğer dersler için ise, ünitelerin belirlenmesiyle yetinilmiş öğrenme alanları oluşturulmamıştır.

Bu çerçevede yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının da gereği olarak meslek dersleri öğretim programlarının çatısını oluşturan unsurlar; **öğrenme alanları** (Kur'an-ı Kerim için), **kazanımlar, etkinlikler, açıklamalar ve etkinlik örnekleridir**. Ayrıca kazanımların netleşmesi ve öğretmenlerin konuları daha sistematik işlemelerine imkân sağlamak amacıyla işlenecek konular **üniteler** başlığı altında yapılandırılmıştır.

2. 4.1. Öğrenme Alanları

Yukarıda belirtildiği üzere İHL meslek derslerinden Kur'an-ı Kerim dört yıl boyunca devam ettiğinden bu dersler için dört yılı içine alan bir bütünlük oluşturması amacıyla önce temel öğrenme alanları belirlenmiş, daha sonra üniteler ve kazanımlar oluşturulmuştur. Öğrenme alanları belirlenirken, ilgili dersin hem bilgi kazandırıcı, hem de diğer meslek derslerine hazırlayıcı niteliği dikkate alınmıştır.

2.4.2. Üniteler

Her dersin içeriği, diğer derslerle ilgisi ve öğretim hedefleri dikkate alınarak üniteler oluşturulmuştur. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında esas olarak öğretimin içeriğini kazanımlar belirlemektedir. Bu nedenle ünite konuları programda yer almayabilir ancak burada öğretmenlerimizin programı daha kolay uygulama hedefini iyi kavramaları için ünite konuları da yapılandırılmıştır.

2.4.3. Kazanımlar

Kazanımlar, eğitim süreci sonucunda öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri, tutum ve değerleri ifade etmekte olup, öğrenme alanlarının özellikleri, öğrencilerin gelişim düzeyleri ve konuların özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına dayalı programların en önemli unsuru kazanımlardır. Öğretmenin görevi bunları gerçekleştirmektir. Öğrencilerin öğrenme başarıları, kazanımların edinilmesine bağlıdır.

Kazanımlar sıralanırken; “*Bu ünite sonunda öğrenciler, tanır., açıklar.,karşılaştırır.,örnekler verir., fark eder.,*” gibi ifadeler kullanılarak konuların işlenişinde öğrenciden beklenen davranışlara işaret edilmiştir. Kazanımlar belirlenirken konu bütünlüğü yanında kavramlar, değerler ve beceriler dikkate alınmıştır. Programda yer alan kazanımlar öğretmenin rehberliğinde öğrenciler tarafından gerçekleştirilecek etkinlikler aracılığıyla elde edilecektir.

2.4.4. Etkinlikler

Etkinlikler, programın uygulanmasında önemli bir boyutu oluşturmaktadır. Kazanımlara bağlı olarak üretilen etkinlikler öğrencilerin çalışmaları olarak gerçekleştirilecek, onları konuya hazırlayacak ve kazanımları elde etmelerini sağlayacak hususlar olarak belirlenmiştir. Programda her ünite ile ilgili gerçekleştirebilecek etkinlikler sıralanmış ayrıca bu etkinliklerden birkaçı öğretmenlere yönelik örnek uygulama olarak hazırlanıp programa yerleştirilmiştir.

Programda verilen etkinlikler birer öneri niteliğindedir. Öğretmen bu etkinlikleri aynen kullanabilir, ekleme ve çıkarmalar yapabilir ya da başka etkinlikler planlayabilir. Etkinlik hazırlanırken hangi kazanımlara yönelik olduğuna ve içeriğine dikkat edilmelidir. Ayrıca çevresel özellikler ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Etkinlikler, öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak biçimde düzenlenmiştir. Örneğin, öğrencinin sadece kitap okuyarak veya öğretmeni dinleyerek bilgi edinmesi ya da beceri geliştirmesi yerine sınıfta arkadaşlarıyla tartışarak, görüşlerini açıklayarak, sorgulayarak veya başka arkadaşlarına bilgi aktararak öğrenme sürecine etkin olarak katılması amaçlanmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle veya öğretmenlerle karşılıklı iletişime ve etkileşime girmelerini, birbirlerine sorular sormalarını, araştırma yapmalarını sağlayıcı etkinliklere de yer verilmiştir.

2.4.5. Açıklamalar

Açıklamalar kısmında ise, ünite içinde özellikle vurgulanması gereken konulara, diğer ders veya ünitelerle ilişkilendirmelere ve hedeflenen becerilere ve değerlere işaret edilmiştir.

Programın açıklamalar bölümünde bazı semboller kullanılmıştır. Önemli görülen noktaları belirtmek amacıyla [!], farklı öğrenme alanlarında yer alan ve birbirleriyle ilişkili olan kazanımları belirtmek için ↻, üniteye ulaşıp ulaşılmadığını belirlemek amacıyla kullanılacak ölçme ve değerlendirme yöntemlerini göstermek için 📊 ve ilgili konunun hangi sınırlar içerisinde işlenebileceğini göstermek için de ↔ sembolü kullanılmıştır.

2.4.6. Örnek Etkinlik Uygulamaları

Programda kazanımların elde edilmesi ve öğretim hedeflerinin gerçekleştirilmesi için öğretmene alternatif işleniş modelleri olarak sunulan etkinliklerden bazıları seçilerek bu etkinliğin hangi adımlarla gerçekleştirileceği, etkinlikte nelerden yararlanılacağı, kavram haritaları, açık uçlu sorular, çalışma kâğıtları vb. dokümanlar “Örnek Etkinlik Uygulamaları” başlığı altında verilmiştir. Öğretmenler bunları uygulayabileceği gibi başka etkinlik örnekleri de hazırlayabilirler.

2.5. Temel Beceriler

Beceri, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Bunlar İmam–Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programında, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın

sonunda, dikey olarak da 12. sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. İmam–Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programı, içerdiği kazanımlarla öğrencilerde bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Aşağıda sıralanan beceriler meslek derslerinin öğrenme alanları ve kazanımları göz önünde bulundurularak diğer derslerle beraber öğrencilerin kazanmaları hedeflenen becerilerdir. Mesela araştırma becerisi her dersin kazandırması gereken bir beceridir. İmam-Hatip Liseleri meslek dersleri söz konusu olduğunda bu beceri, öğrencinin dinî ve mesleki alanda araştırma becerisini kazanması anlamındadır.

İmam-Hatip Lisesi ve Anadolu İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretim Programıyla ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır:

1. Kur'an-ı Kerim Mealini Kullanma Becerisi

Kur'an-ı Kerim, öğrencinin İslam dinini öğrenebileceği ilk ve en temel kaynaktır. Bu nedenle, öğrencilerin İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinde Kur'an meali ile yapacakları çalışmalar önemlidir. Öğretmenlerin, öğrencilerde bu becerinin gelişmesi için yapabilecekleri bazı çalışmalar şunlardır:

- Kur'an-ı Kerim mealini kullanmanın önemini belirtme
- Kur'an-ı Kerim'den herhangi bir ayetin mealinin nasıl bulunacağını gösterme
- Kur'an-ı Kerim'deki ayet mealleri arasında ilişki kurma
- Tematik olarak ayetler çerçevesinde bir konuyu inceleme
- Ayetlerdeki kavram, şahıs vb. belirleme

2. Kur'an-ı Kerim'i Doğru, Güzel Okuma Anlama ve Yorumlama Becerisi

Kur'an-ı Kerim İslam dininin temel kaynağıdır. Kur'an harflerinin ve tecvit kurallarının öğrenilmesi, usulüne uygun biçimde okuma becerisinin kazanılması, ibadetler ve din hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli olan bir husustur. Öğrencilerin insan, hayat ve evren tasavvurunun oluşmasında, ahlaki davranışlar geliştirmede; ayrıca çağı, olayları ve olguları doğru bir şekilde değerlendirmede Kur'an'ın içeriği ile ilgili bilgi sahibi olmanın katkısı göz ardı edilemez. Öğrencilerin herhangi bir anlama çabası göstermeden Kur'an-ı Kerim'deki değerleri fark etmeden Kur'an metnini sadece Arapça ve tecvit kurallarına göre okuyabilmesinin bireysel gereksinimleri ve ilgileri açısından yeterli olmayacağı açıktır. Öğretmenlerin öğrencilerde bu becerinin gelişmesi için yapabilecekleri çalışmalar şunlardır:

- Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okuma
- Gerekliğinde toplumun önünde Kur'an-ı Kerim'i okuma
- Kur'an-ı Kerim metnini anlama ve yorumlama

3. Hadis Kaynaklarını Kullanma Becerisi

Hadis İslam dininin temel kaynaklarından biridir. Bu nedenle dinin doğru anlaşılması ve doğru öğrenilmesinde hadislerin sağlıklı bir şekilde tespiti ve yorumlanması önemlidir. Öğrencilerin, Kur'an'ın anlaşılmasına yönelik dinî hayatımızın alt yapısını oluşturan hadis kaynaklarını kullanma ve onlardan yararlanma becerilerini kazanmaları meslek derslerinin amaçlarındandır. Öğretmenlerin, öğrencilerin hadis kaynaklarını kullanma becerilerinin gelişmesi için yapabilecekleri çalışmalar şunlardır:

- Hadisleri kaynaklarından araştırıp buldurma
- Temel hadis kaynaklarından yararlanabilmeyi gösterme
- Hadisleri anlama ve yorumlayabilme kurallarını gösterme

4. Tefsir Kaynaklarını Kullanma Becerisi

Öğrencilerin tefsir kaynaklarını kullanabilme becerisine sahip olmaları, Kur'an'ı anlama, yorumlama ve değer üretme açısından önemlidir. Bu bakımdan İslam dininin anlaşılmasına yönelik disiplinler arasında tefsir kaynaklarını kullanma becerisinin önemli bir yeri vardır. Dersin öğretmenleri tefsir kaynaklarını kullanma becerisine yönelik olarak aşağıdaki hususların sağlanmasına özen göstermelidir;

- Tefsir kaynaklarını kullanabilme
- Türkçe meallerden yararlanabilme
- Ayetleri araştırıp bulabilme
- Ayetleri anlama ve yorumlayabilme

5. Eleştirel Düşünme Becerisi

Eleştirel düşünme, temelde bilgiyi etkili bir biçimde elde etme, değerlendirme ve kullanma yeteneği ve eğilimine dayanır. Bu bağlamda, eleştirel düşünme, kendi düşünce süreçlerimizin bilincinde olarak, başkalarının düşünce süreçlerini göz önünde tutarak, öğrendiklerimizi uygulayarak kendimizi ve çevremizde yer alan olayları anlayabilmeyi amaç edinen aktif ve organize bir zihinsel süreçtir (Şahinel, 2002:5). İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinde öğretmen, öğrencilerde eleştirel düşünme becerisi geliştirmek için, öğrenme-öğretme sürecinde işlediği herhangi bir konu ile ilgili olarak aşağıdaki çalışmaları yapabilir.

- Bir kanıtı kullanma ya da referansa dayanma
- Varsayımları sorgulama
- Tahmin etme
- Sebep-sonuç ilişkisini belirleme
- Fark ve benzerlikleri bulma
- İlkeleri türetme

- Bilmediklerini ve bildiklerini ayırt etme
- Farklı bakış açılarını açıklama
- Kararları sorgulama
- Sınıflama yapma
- Değerlendirme (ölçüt belirleme)
- Karşılaştırma yapma
- İlgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etme
- Kalıp yargıları fark etme
- Çıkarımda bulunma

6. İletişim ve Empati Becerisi

İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinin öğrencilerde geliştirmesi gereken en önemli becerilerden biri de iletişim ve empatidir. Çünkü derslerin genel amaçları ve kazanımları incelendiği zaman görülecektir ki; din, insanın hem kendi hem evren, hem de Yaradan'ıyla olumlu ve sağlıklı ilişkiler kurmasını amaçlamaktadır. İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinde öğretmen aşağıdaki çalışmalar yoluyla öğrencilerde iletişim ve empati kurabilme becerisini geliştirebilmelidir.

- Dinleme
- Sözlü ya da yazılı olarak kendini ifade etme
- Tartışma
- Bağlantı kurma
- Farklı perspektiften bakma
- Diğer yorumlara açık fikirli olma
- Başkalarının düşünce ve duygularını anlama
- Farklılıklara saygı duyma
- Farklılıkların yaşamı zenginleştirdiğini fark etme
- Tüm insanların farklı ve benzer özellikleri olabileceğini fark etme
- Görüşlerini gerekçelendirme
- Ortak bir amaç çevresinde toplanma
- Dönemin şartlarına uygun olarak geçmişteki insanların düşünce, amaç ve duygularını anlama (Tarihsel Empati)

7. Problem Çözme Becerisi

Problem çözme becerisi, öğrencilerin karar verme yetilerini geliştirmek ve hayat boyu kullanabilecekleri problem çözme yeteneğini kazandırmaktır. Problem çözme becerisiyle öğrencilerin din ve ahlak konularını üst düzeyde öğrenmeleri ve hayatlarında karşılaştıkları dinî ve mesleki alanla ilgili problemleri üst düzey bilişsel fonksiyonlarını kullanarak kendilerinin çözmeleri amaçlanır. İmam-Hatip Liseleri Meslek derslerinde öğrenme-öğretme sürecinde dinî ve mesleki alanla ilgili bir problem durumu ele alınırken aşağıdaki basamaklar izlenebilir:

- Problemi fark etme
- Problemi tanımlama ve sınırlandırma
- Problemin çözümüne yönelik hipotezler ortaya koyma
- Hipotezleri test etmek için veri ve kaynak araştırması yapma
- Hipotezleri test etme ve çözüme varma

8. Araştırma Becerisi

İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinin öğrencilerde geliştirmeyi amaçladığı temel becerilerden biri de araştırma becerisidir. Dinî ve mesleki alanla ilgili konularda öğrencilerin kendilerinin bilgiyi araştırması ve yapılandırması dersin en önemli amaçlarından. İmam-hatip liseleri meslek dersleri öğretmeni aşağıdaki çalışmaları yapmak suretiyle öğrencilerde dinî ve mesleki alanla ilgili konularda araştırma becerisinin gelişmesini sağlayabilir.

- Kütüphane kullanma (Bilgisayarda katalog tarama, kitap fiş katalogu kullanma)
- Özel referans kaynaklarına ulaşma (almanak, ansiklopedi, sözlük, il yıllıkları, mikrofişler, dergiler)
- Basılı ve görsel kaynaklardaki bilgilere ulaşma (gazete, dergi, televizyon, radyo, videokaset...)
- Kitabın farklı bölümlerini kullanma (dizin, içindekiler...)
- Anahtar sözcükleri, ciltlerdeki rakam ve harfleri, indeksi ve referansları kullanma
- Bilgi kaynaklarını değerlendirme (basılı, görsel, elektronik...)
- Uygun bilgi kaynağı kullanma
- Kaynak olarak toplumu kullanma ve bireylerle görüşmeler yapma (sözlü tarih çalışmaları)
- Bilgiyi kullanılabilir biçimlerde planlama ve yazma (Konunun ana fikrini çıkarma, özet hazırlama, not alma, bilgiyi kaydetme, dipnot kullanma, rapor yazma)
- Yararlandığı kaynakları “Kaynakça”da titizlikle gösterme

- Okuduğu metnin ana fikrini ıkarma
- Okuduğu kaynağı yorumlama
- Okuduğu metindeki ilgili terim ve kelimenin anlamını bulmak için sözlük kullanımı
- Metindeki ve diğer kaynaklardaki olgu ve fikirleri ayırma
- Metni anlamaya yardımcı olan resimlerdeki ipuçlarını ve açıklamaları kullanma

9. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi

Her alanda olduğu gibi İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinde de bilgi teknolojilerini kullanma, hem dinî ve mesleki alanla ilgili bilgilere ulaşma hem de bunları en uygun şekilde sunabilmek açısından önemlidir. İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinde öğretmenin öğrencilerde bu becerileri geliştirmek için yapabileceği çalışmalar aşağıdakiler olabilir:

- Bilgisayarı etkin biçimde kullanma ve kullandırma
- Farklı kaynaklardan toplanmış bilgiyi bilgisayar ortamında kaydetme, biçimlendirme, tekrar kullanma
- Biçimlendirdiği bilgiyi bilgisayar ortamında sunma
- Metin, grafik, renk ve ses efektleri kullanarak çoklu ortamda rapor hazırlatma

10. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi

İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinde, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin kendi alanlarıyla ilgili konuları öğrenirken kazanmaları gereken becerilerden biri de Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisidir. Öğrenciler hem konuşma hem okuma hem de yazma çalışmalarında Türkçeyi doğru ve etkili kullanabilmeli, öğretmenleri de öğrenme süreçlerinde aşağıdaki destekleyici etkinlikleri dzenleyebilmelidir.

- Aktif dinleme ve doğru anlayıp anlamadığını kontrol etme
- Okuma
- Anlaşılır bir şekilde konuşma
- Anlaşılır bir şekilde yazma

11. Değişim ve Srekliiliği Algılama Becerisi

Din evrenseldir. Ancak dinin yorumları tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkan ihtiyaçlar ve diğer sebeplere göre farklılaşabilmektedir. Bu nedenle öğrencinin dinî ve mesleki alanla ilgili konularda değişim ve srekliiliği algılama becerisi kazanması önemlidir. Öğretmen derslerinde öğrencinin bu beceriyi kazanabilmesi için aşağıdaki çalışmaları planlayıp uygulayabilir.

- Benzerlik ve farklılıkları bulma ve buldurma

- Zamanla oluşan değişimi algılama
- Tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme
- Geçmişteki problemlerin neden- sonuç ilişkisini tanıma

12. Mekân, Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi

Dinî ve mesleki alanla ilgili konuların iyi anlaşılabilmesi, yorumlanabilmesi ve değerlendirebilmesi için öğrencinin mekân, zaman ve kronolojiyi algılama becerisinin gelişmesi gerekir. Buradaki zaman ve mekânı doğru anlamak, hem bilimsel hem de dinî açıdan önem arz etmektedir. Öğrencilerde bu becerinin gelişmesi diğer becerilerin de olumlu gelişmesini ve kullanılmasını sağlayacaktır. İmam-Hatip Liseleri meslek derslerinde öğretmenlerin öğrencilerin bu becerilerin gelişmesini için kullanabilecekleri çalışmalar aşağıdakiler olabilir.

- Bazı mekân ve zamanların niçin önemli olduğunu algılama
- Kronolojik sıralama yapma
- Zaman şeridi oluşturma
- Takvim bilgisi edinme
- Harita, plan, kroki, grafik, diyagram çalışma ve yorumlama

13. Sosyal Katılım Becerisi

Demokratik, modern toplumlarda eğitimin en önemli amaçlarından birisi kendisine, çevresindeki kişilere ve doğaya değer veren, yaşadığı toplumun ve dünyanın bir parçası olarak kendisine güvenen ve topluma katkıda bulunabilen bir bilince sahip bireyler yetiştirmektir. Dinin amaçlarından biri de bireyin çevresiyle olumlu ve sağlıklı ilişkiler geliştirmesidir. Böyle bir bilinç kazandırmak ve topluma katkısı olan bireyler yetiştirmek için öğrencilere meslek derslerinde bu becerilerini geliştirebilecek fırsatlar sunmak ve öğrenme sürecini buna uygun oluşturmak gerekir. Öğrenciler, toplumsal olaylara ilgi duymalı, sorunların farkında olmalı, gerektiğinde hem kendisi hem de başkalarının iyiliği için harekete geçebilmelidir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları, sosyal katılımı etkileyen faktörlerdir. Öğrenci, toplum ve çevre sorunlarına duyarlı olmalı ve çözümüne yönelik sürece katılımında istekli olmalıdır. Öğretmenlerin meslek derslerinde öğrencilerin sosyal katılım becerilerini geliştirebilecekleri bazı çalışmalar şunlardır:

- Toplumda millî, dinî ve ahlaki değerlerin kalıcılığı için projeler üretme
- Yenilikçi fikirler sunma ve ürünler tasarlayabilme
- Millî ve dinî değer taşıyan kurumlarımızın yaşatılmasına yönelik çalışmalara aktif olarak katılma

14. Çevre Bilinci Kazanma ve Çevreyi Koruma Becerisi

Dinin en temel amaçlarından biri de bireyin doğaya olumlu bir bakış açısı geliştirmesi ve onu korumaya teşvik etmesidir. Bu nedenle, meslek dersleri öğretmeni hem dinî hem de ahlaki bir sorumluluk olarak öğrencilerin bu bilince ulaşmalarını ve çevreyi korumaya duyarlı olma becerilerini geliştirebilmelidirler. Bu becerinin gelişiminde öğretmenlerin düzenleyebileceği çalışmalardan bazıları şunlardır:

- Dinî ve ahlaki açıdan çevreyi korumanın önemini belirleme ve değerlendirme
- Çevrenin korunmasına yönelik çalışmalar düzenleme ve etkinliklere katılma
- Kendi davranışlarıyla bu bilince sahip olduğunu gösterme
- Çevre ve temizlik arasındaki ilişkiyi fark etme

2.6. Değerler

İmam-Hatip Lisesi Mesleki Eğitim Programları öğrencilere bazı temel değerleri de kazandırmayı öngörmektedir. Bu temel değerler şu şekilde sıralanabilir:

1. Adil olma
2. Alçakgönüllülük
3. Allah ve Peygamber sevgisi
4. Allaha güvenme
5. Bilime saygı
6. Cömertlik
7. Çalışkanlık
8. Çevreye duyarlılık
9. Dinî değerlere saygı
10. Doğruluk
11. Dostluk
12. Estetik duyarlılık
13. Fedakârlık
14. Güvenilirlik
15. Hoşgörü
16. İnançlara saygı
17. Kadirşinaslık
18. Kardeşlik
19. Kur'an'a saygı
20. Merhamet
21. Millet sevgisi
22. Misafirperverlik
23. Namuslu olma
24. Nezaket
25. Ölçülülük
26. Özgürlük
27. Sabırlı olmak
28. Saygı ve sevgi
29. Sorumluluk
30. Sözünde durma
31. Tarihsel mirasa duyarlılık
32. Vatanseverlik
33. Vefalı olma
34. Yardımseverlik
35. Bilimsellik

2.7. Programlarda Kullanılan Semboller

 Sınıf-okul içi etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (drama, grup çalışması, çalışma kâğıdı doldurma, görsel materyal okuma, mektup yazma, film izleme vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir
 Okul dışı etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (grup çalışması, günlük tutma, proje çalışmaları vb.) tamamının veya bazı aşamalarının ev, kütüphane ve konuyla ilgili kurum ve kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.
 Uyarı	Bu sembol, ilgili üniteye doğrudan verilecek beceri ve değer ifadelerini, işlenecek konuların sınırlarını, kullanılması önerilen araç-gereç ve dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.
 Ders içi ilişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle ilişkilendirilebilecek diğer meslek derslerinin adını, ilgili kazanımlarını ve konularını gösterir.
 Ölçme ve Değerlendirme	Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde yapılabilecek değerlendirme etkinliklerini göstermektedir. Burada yazılan değerlendirme etkinliği bir öneridir. Öğretmenler, öğrencilerin performansını daha iyi ölçebilecekleri başka teknikler de seçebilirler.
 Sınırlamalar	Bu sembol, ilgili konunun hangi sınırlar içerisinde işleneceğini gösterir.
 Diğer Derslerle İlişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle iş birliği yapılabilecek diğer derslerin adını gösterir.

ÜNİTE ADI

KAZANIM: Öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yolu ile öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

AÇIKLAMALAR: Kazanımları ve etkinlikleri, üniteler arasındaki ilişkilendirmeyi; beceri, değer ve değerlendirmeyi açıklayıcı ifadeler içermektedir.

DÜZEY

2.8. Programın Genel Çizelgesi

ÜNİTE 1 DİN KAVRAMI VE İSLAM DİNİ		9. SINIF
KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
<p>Bu ünite sonunda öğrenciler;</p> <ol style="list-style-type: none">1. Din kavramını açıklar2. Din olgusunun insanlık tarihi ile başladığının farkında olur.3. Çeşitli inanç biçimlerini tanıır.4. İnsanın akıl sahibi ve inanan bir varlık olma özelliği ile evrendeki diğer varlıklardan farklı olduğunun bilincinde olur.5. Dinin insanın var oluşu ile ilgili sorulara cevap veren bir olgu olduğunu fark eder.6. Dinin toplum hayatındaki yeri ve önemini irdeler ve buna örnekler verir.7. Kabile dinlerini genel hatları ile tanıır ve örnekler verir.8. Asya dinlerini tanıır.9. Hint Dinlerini tanıır.10. Vahye dayalı dinlerin genel özelliklerini bilir.	<p> İnsan ve din: Din nedir? Sorusu yöneltilerek insan ile din arasındaki ilişki üzerinde konuşulur. (1, 2 ve 5. kazanımlar)</p> <p> İnanç biçimlerini tanıyoruz: Öğrencilerden inanmanın çeşitli biçimleri ile ilgili ansiklopedilerden bilgi toplamaları istenir ve bu bilgiler derste tartışılır. (3. kazanım)</p> <p> Akıllıyım ve farklıyım: İnsanın akıl sahibi ve inanan bir varlık olarak, evrendeki diğer varlıklar arasındaki yeri ile ilgili beyin fırtınası yapılır, ulaşılan sonuçlar listelenir. (4. kazanım)</p> <p> Kompozisyon çalışması yapıyoruz: (bkz., 15) Öğrencilerden dinin toplum hayatındaki yeri ve önemi ile ilgili kompozisyon yazmaları istenir ve yazılan kompozisyonlar sınıfta paylaşılır. (6. kazanım)</p> <p> Dinlerin coğrafi dağılımı: Dinlerin yeryüzündeki coğrafi dağılımı harita üzerinde gösterilir. (7. 8 ve 9. kazanımlar)</p> <p> Resimlerde Dinler: Dinleri tanıtıcı resim ve fotoğraflar toplanarak sınıfta paylaşılır, öğrencilerin bunları yorumlamaları istenir. (7-10. kazanımlar)</p> <p> Dinler ve özellikleri: Dinlerin genel özelliklerini gösteren tablo ve şemalar oluşturulur. (7-10. kazanımlar)</p>	<p>←→ Bu ünitenin 3, 5, 6, 8, 9, 10. kazanımlarının 12. sınıf Dinler Tarihi dersinde daha detaylı işleneceği göz önünde bulundurulacaktır.</p> <p>←→ Dinlerin özellikleri ve çeşitleri 12. Sınıf Dinler Tarihi dersinde geniş olarak işleneceği göz önünde bulundurulur sınıf seviyesine uygun bir şekilde verilmelidir.</p> <p>←→ Bu ünitenin 3. kazanımı, Monoteizm, Politeizm, Gnostizm, Agnostizm ve Ateizm gibi inanç biçimleri ile sınırlandırılacaktır.</p> <p>←→ Bu ünitenin 8. kazanımı, Konfüçyüsçülük, Taoizm ve Şintoizm ile sınırlı kalacaktır.</p> <p>←→ Bu ünitenin 9. kazanımı Hinduizm, Caynizm, Budizm ve Sihizm'le sınırlı kalacaktır.</p> <p>←→ Bu ünitenin 10. kazanımı, Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'la sınırlıdır.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek beceriler; araştırma, benzerlik ve farklılıkları keşfetme.</p> <p>[!] Öncelikle verilecek değerler; dini değerlere saygı, tarihsel mirasa duyarlılık</p> <p>←→ Bu ünite, dinin birey ve toplum için her zaman var olagelen önemli ve vazgeçilmez bir olgu olduğu vurgulanacaktır. Din, birey ve toplum arasındaki ilişki üzerinde durulacaktır.</p> <p> Bu ünite değerlendirme; açık uçlu sorular, görsel ve yazma ağırlıklı tasarımlar şeklinde yapılabilir.</p>

SEMBOLLER

ÖRNEK ETKİNLİKLER: Bu etkinlikler size yol göstermesi için konulmuştur. Okulunuzun bulunduğu çevreye ve imkanlarınıza göre örnek etkinliklerden seçebilirsiniz. Yalnız etkinliğin özelliğine göre bir ya da iki hafta önceden gerekli hazırlık yapılmalıdır. Kendiniz de farklı etkinlikler geliştirebilirsiniz.

UYARI

DEĞER: Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. (Özgüven, 1999)

SINIRLAMALAR

BE CERİ: Öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşamaya aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir.

ÖNERİLEN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ARAÇ VE YÖNTEMLERİ

 Sınıf-okul içi etkinlik
 Ders içi ilişkilendirme

 Okul dışı etkinlik
←→ Sınırlamalar

 Uyarı
 Ölçme ve değerlendirme

2.9. İmam-Hatip Liseleri Öğretim Programı Atatürkçülükle İlgili Konular Tablosu (Fıkıh Dersi)

(Tetim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 27.04.1998 tarih ve 64 sayılı kararı gereğince Orta Öğretim Kurumlarının öğretim programlarında yer alması gereken Atatürkçülük ile ilgili konular aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde kazanım olarak yer almıştır.)

ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ KONULAR VE AÇIKLAMALAR	SINIF	ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI
AÇIKLAMA: Öğretim programının “İçtihad ve Müçtehid” konusunun “Taklit Ve Taassup” alt başlığı işlenirken, taassubun zararları, çağdaşlaşma ve uygarlık konularına da yer verilecektir.	11	İçtihad	7. İçtihadın taklit ve taassubu önlemedeki işlevini fark eder.
AÇIKLAMA: Öğretim programında “gazilik ve şehitlik” konusu işlenirken TBMM tarafından Atatürk’e “Gazilik” unvanının verilmesi üzerinde de durulacaktır.		Fıkıh ve Sosyal Hayat	12. Şehitlik ve gaziliğe verilen önemi ayet ve hadislerle temellendirir. 13. Atatürk’ün vatan savunmasına verdiği önemin farkında olur.

İmam-Hatip Liseleri Öğretim Programı Atatürkçülükle İlgili Konular Tablosu (Karşılaştırmalı Dinler Tarihi Dersi)

ATATÜRKÇÜLÜKLE İLGİLİ KONULAR VE AÇIKLAMALAR	SINIF	ÜNİTE	DERS KAZANIMLARI
KONU: Laikliğe yönelik iç ve dış tehdit AÇIKLAMA: bu konu öğretim programının “Misyonerlik Faaliyetleri ve Bazı Yıkıcı Dinî Cereyanlar” konusunun “Yıkıcı Faaliyetlere Karşı Alınması Gereken Tedbirler Bilgisi”nden önce işlenecektir.	12	Dinî Çoğulculuk, Diyalog ve Misyonerlik	5. Misyonerlik ve istismarcı misyonerlik hakkında bilgi sahibi olur. 6. Türkiye’de faaliyet gösteren misyoner grupları tanır. 7. Misyonerlikte kullanılan argümanların farkında olur. 8. Laikliğe yönelik iç ve dış tehditleri kavrar.

(Tetim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 27.04.1998 tarih ve 64 Sayılı Kararı gereğince Orta Öğretim Kurumlarının öğretim programlarında yer alması gereken Atatürkçülük ile ilgili konular aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde kazanım olarak yer almıştır.)